

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра фітопатології ім. акад. В.Ф. Пересипкіна

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
Агробіологічний Факультет
“ 10 ” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
“Фітопатологія”

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина
Спеціальність Н1 Агронімія

Освітня програма Агронімія

Факультет (ННІ) Агробіологічний

Розробники: Гентош Д.Т., завідувач кафедри фітопатології ім. акад. В.Ф. Пересипкіна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни Фітопатологія

Дисципліна «Фітопатологія» вивчає конкретні хвороби сільськогосподарських культур та розробляє системи захисних заходів проти них.

Мета і завдання фітопатології як науки полягає у вивченні поширення хвороб сільськогосподарських культур. Ідентифікації збудників хвороб та їх ареалів на території України, діагностичних ознак проявлення хвороб на різних органах рослин, впливу біотичних і абіотичних факторів середовища на розвиток хвороб, джерел та місць резервування зимуючої інфекції, заходів захисту від окремих хвороб та системи заходів проти хвороб окремої культури.

Кінцева мета – навчити майбутнього фахівця зменшувати до мінімуму втрати та недобори урожаю сільськогосподарських культур, які спричиняються хворобами.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>НІ Агрономія</i>	
Освітня програма	<i>Агрономія</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	–	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	2	
Семестр	4	4
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	- год.	6 год.
Лабораторні заняття	30 год.	- год.
Самостійна робота	60 год.	106 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета навчити майбутнього фахівця зменшувати до мінімуму втрати та недобори урожаю сільськогосподарських культур, які спричиняються хворобами.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 8. Навички здійснення безпечної діяльності;

ЗК 11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність використовувати базові знання основних підрозділів аграрної науки (рослинництво, землеробство, селекція та насінництво, агрохімія, плодівництво, овочівництво, ґрунтознавство, кормовиробництво, механізація в рослинництві, захист рослин;

СК 3. Знання та розуміння основних біологічних і агротехнологічних концепцій, правил і теорій, пов'язаних з вирощуванням сільськогосподарських та інших рослин

СК 7. Здатність науково обґрунтовано використовувати добрива та засоби захисту рослин з урахуванням їх хімічних і фізичних властивостей та впливу на навколишнє середовище;

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії;

ПРН 9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття;

ПРН 10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії;

ПРН 11. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов;

ПРН 13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції відповідно до чинних вимог;

ПРН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції;

ПРН 16. Організовувати результативні і безпечні умови роботи.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л			п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.		
Модуль 1. ЗАГАЛЬНА ФІТОПАТОЛОГІЯ. ХВОРОБИ ЗЕРНОБОБОВИХ, КОРЕНЕПЛІДНИХ І БУЛЬБОПЛІДНИХ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР														
Тема 1. Вступна лекція. Предмет і завдання фітопатології, зв'язок з іншими дисциплінами. Класифікація хвороб рослин.	1	6	2				4	6,9	0,5	0,4				6
Тема 2. Збудники хвороб рослин. Загальна характеристика	1	8	2		2		4	6,9	0,5	0,4				6

фітопатогенних грибів.												
Тема 3. Імунітет рослин	1	6	2			4	6,9	0,5	0,4			6
Тема 4. Прогноз розвитку інфекційних хвороб рослин.	1	6	2			4	6,9	0,5	0,4			6
Тема 5. Хвороби зернових культур. Інтегрований захист від хвороб.	2	14	2	8		4	11,9	0,5	0,4			11
Тема 6. Хвороби зернобобових культур. Інтегрований захист від хвороб.	1	8	2	2		4	6,9	0,5	0,4			6
Тема 7. Хвороби картоплі. Інтегрований захист від хвороб.	1	9	2	3		4	6,9	0,5	0,4			6
Тема 8. Хвороби буряка столового та картоплі. Інтегрований захист від хвороб.	1	9	2	3		4	6,9	0,5	0,4			6
Разом за модулем 1	66		16	18		32	60	4	3			53
Модуль 2 ХВОРОБИ ОВОЧЕВИХ, ПЛОДОВО-ЯГІДНИХ КУЛЬТУР ТА ВИНОГРАДУ												
Тема 1. Хвороби капустяних культур. Інтегрований захист капусти від хвороб.	1	4	1	1		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 1. Хвороби цибулевих культур. Інтегрований захист цибулі і часнику від хвороб.	1	3,5	1	0,5		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 2. Хвороби селерових культур. Інтегрований захист моркви від хвороб.	1	3,5	1	0,5		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 2. Хвороби гарбузових культур. Інтегрований захист огірка від хвороб.	1	4	1	1		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 2. Хвороби пасльонових культур. Інтегрований захист томатів від хвороб.	1	4	1	1		2	4,7	0,4	0,3			4
Тема 3. Хвороби плодових зерняткових культур та інтегрована система захисту.	1	8	2	2		4	7,7	0,4	0,3			7
Тема 4. Хвороби плодових кісточкових плодових культур та інтегрована система захисту.	1	8	2	2		4	7,7	0,4	0,3			7
Тема 6. Хвороби	1	8	2	2		4	7,7	0,4	0,			7

смородини та агрусу. Інтегрований захист культур від хвороб.									3			
Тема 7. Хвороби суниці та інтегрована система захисту.	1	7	2	1		4	7,7	0,4	0,3			7
Тема 7. Хвороби винограду та інтегрована система захисту.	1	4	1	1		2	5,7	0,4	0,3			5
Разом за модулем 2	54		14	12		28	60	4	3			53
Усього годин	120		30	30		60	120	8	6			108
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в навчальному плані)												
Усього годин	120		30	30		60	120	8	6			108

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступна лекція. Предмет і завдання фітопатології, зв'язок з іншими дисциплінами. Класифікація хвороб рослин.	2
2	Збудники хвороб рослин. Загальна характеристика фітопатогенних грибів.	2
3	Імунітет рослин	2
4	Прогноз розвитку інфекційних хвороб рослин.	2
5	Хвороби зернових культур. Інтегрований захист від хвороб.	2
6	Хвороби зернобобових культур. Інтегрований захист від хвороб.	2
7	Хвороби картоплі. Інтегрований захист від хвороб.	2
8	Хвороби буряка столового та картоплі. Інтегрований захист від хвороб.	2
9	Хвороби капустяних культур. Інтегрований захист капусти від хвороб. Хвороби цибулевих культур. Інтегрований захист цибулі і часнику від хвороб.	2
10	Хвороби селерових культур. Інтегрований захист моркви від хвороб. Хвороби гарбузових культур. Інтегрований захист огірка від хвороб. Хвороби пасльонових культур. Інтегрований захист томатів від хвороб.	3
11	Хвороби плодових зерняткових культур та інтегрована система захисту.	2
12	Хвороби плодових кісточкових плодових культур та інтегрована система захисту.	2
13	Хвороби смородини та агрусу. Інтегрований захист культур від хвороб.	2
14	Хвороби суниці та інтегрована система захисту.	2
15	Хвороби винограду та інтегрована система захисту.	1
	Разом	30

4. Теми лабораторних (практичних, семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гриби – як збудники хвороб	2
2,3	Хвороби зернових культур	4
4	Хвороби кукурудзи	2
5	Хвороби зернобобових культур	2
6	Хвороби льону та ріпаку	2

7	Хвороби соняшнику, тютюну і махорки	2
8	Хвороби буряку	2
9	Хвороби картоплі	2
	Написання модульної роботи №1	0,5
10	Хвороби капусти, помідорів, цибулі та огірків	2
11	Хвороби зерняткових плодкових культур	2
12	Хвороби кісточкових плодкових культур	2
13	Хвороби суниці та малини	2
14	Хвороби смородини та агрусу	2
15	Хвороби винограду	1
	Написання модульної роботи №2	0,5
	Разом	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гриби – як збудники хвороб	4
2,3	Хвороби зернових культур	8
4	Хвороби кукурудзи	4
5	Хвороби зернобобових культур	4
6	Хвороби льону та ріпаку	4
7	Хвороби соняшнику, тютюну і махорки	4
8	Хвороби буряку	4
9	Хвороби картоплі	4
10	Хвороби капусти, помідорів, цибулі та огірків	4
11	Хвороби зерняткових плодкових культур	4
12	Хвороби кісточкових плодкових культур	4
13	Хвороби суниці та малини	4
14	Хвороби смородини та агрусу	4
15	Хвороби винограду	2
	Разом	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

(вибрати необхідне чи доповнити)

- екзамен;
- модульні тести;
- захист лабораторних/практичних.

7. Методи навчання *(вибрати необхідне чи доповнити)*:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань).

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальна фітопатологія. хвороби зернобобових, коренеплідних і бульбоплідних овочевих культур		
Лекція 1 (за наявності оцінювання)	ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії; ПРН 9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття; ПРН 10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії; ПРН 11. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов; ПРН 13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції відповідно до чинних вимог; ПРН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції; ПРН 16. Організовувати результативні і безпечні умови роботи.	-
Лабораторна/практична робота 1.		10
Лекція 2 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 2,3.		10
Лекція 3 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 4.		10
Лекція 4 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 5.		10
Лекція 5 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 6.		10
Лекція 6 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 7.		10
Лекція 7 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 8.		10
Лекція 8 (за наявності оцінювання)		-
Модульна контрольна робота 1.		Складання тестового індивідуального завдання
Всього за модулем 1		100
Модуль 2 Хвороби овочевих, плодово-ягідних культур та винограду		
Лекція 9 (за наявності оцінювання)	ПРН 4. Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі агрономії; ПРН 9. Володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, а також культивування об'єктів і підтримання стабільності агроценозів із збереженням природного різноманіття; ПРН 10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії; ПРН 11. Ініціювати оперативне та доцільне вирішення виробничих проблем відповідно до зональних умов; ПРН 13. Проектувати та організовувати заходи вирощування високоякісної сільськогосподарської продукції відповідно до чинних вимог; ПРН 15. Планувати економічно вигідне виробництво сільськогосподарської продукції;	-
Лабораторна/практична робота 10.		20
Лекція 10 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 11.		10
Лекція 11 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 12.		10
Лекція 12 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 13.		10
Лекція 13 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 14.		10
Лекція 14 (за наявності оцінювання)		-
Лабораторна/практична робота 15.		10
Лекція 15 (за наявності оцінювання)		-

оцінювання)	ПРН 16. Організувати результативні і безпечні умови роботи.	
Модульна контрольна робота 2.	Складання тестового індивідуального завдання	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота		$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$
Екзамен/залік		30
Всього за курс		$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$
Курсовий проект/робота (за наявності)	-	-

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - посилання) <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4324>;
- посилання на цифрові освітні ресурси;
- Журнал: Карантин і захист рослин – режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/Portal/chem_biol/Kizr/
- Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук – режим доступу: dns.gb.com.ua
- Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів – режим доступу: <https://dpss.gov.ua/fitosanitariya-kontrol-u-sferi-nasinnictva-tarozsadnictva/fitosanitarnij-kontrol/fitosanitarnij-monitoring>
- Журнал: European Journal of Plant Pathology – режим доступу: <https://www.springer.com/journal/10658>
- Журнал: Biological Invasions – режим доступу: <https://www.springer.com/journal/10530>
- EPPO (2016) EPPO Global Database [Electronic resource]. Mode of access: <https://gd.eppo.int>.
- European & Mediterranean Plant Protection Organization – режим доступу: <https://www.eppo.int>

- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- 1. Сільськогосподарська фітопатологія : підручник / І.Л. Марков, О.В. Башта, Д.Т. Гентош, М.Й. Піковський. За редакцією професора І.Л. Маркова. Київ :ТОВ Інтерсервіс, 2017. 570 с.
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом)
https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u421/nav_praktika_fit0_0.pdf

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Сільськогосподарська фітопатологія : підручник / І.Л. Марков, О.В. Башта, Д.Т. Гентош, М.Й. Піковський. За редакцією професора І.Л. Маркова. Київ :ТОВ Інтерсервіс, 2017. 570 с.
2. Перелік пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні / [упорядкув. В.У. Ящук]. Київ: Юнівест Медіа, 2021. 1020с.
3. Гентош Д.Т., Башта О.В., Глимязний В.А. “Фітопатологія”. Методичні вказівки до проведення лабораторних робіт із дисципліни. Частина 1. Хвороби зернових культур. / Київ : Вид. центр НУБіП України. 2019. 184 с.
4. Гентош Д.Т., Башта О.В., Глимязний В.А. “Фітопатологія”. Методичні вказівки до проведення лабораторних робіт із дисципліни. Частина 2. Хвороби зернобобових, прядивних та технічних культур. / Київ : Вид. центр НУБіП України. 2019. 40 с.
5. Гентош Д.Т., Башта О.В., Глимязний В.А. “Фітопатологія”. Методичні вказівки до проведення лабораторних робіт із дисципліни. Частина 3. Хвороби технічних та овочевих культур./ Київ : Вид. центр НУБіП України. 2019. 179 с.